

CYSTERSI W POLSCE

Do Polski cystersi zostali sprowadzeni w połowie XII wieku. Pierwsze klasztory na ziemiach Polskich powstały w Brzeźnicy (1149-1153, dzisiejsze miasto Jędrzejów) i w Łeknie w pobliżu Wągrowca (1143). W XII w. powstały ponadto opactwa w Łądzie (1153), Lubiążu (1163), Kołbaczu (1174), Sulejowie (1176), Wąchocku (1179), Koprzywnicy (1185) i Oliwie (1186). W XIII w. założono klasztory w Trzebnicy (1202, pierwszy w Polsce klasztor żeński), podkrakowskiej wówczas Mogile (1222), Kamieńcu Żąbkowickim (1222), Henrykowie (1227), Szpetalu (1230), Obrze (1231), Bledzewie (1232), Szczyrzycu (1234), Paradyżu (1234), Koronowie (1254), Rudach (1255), Pelplinie (1276), Przemęcie (1278), Bierzwniku (1286) i Krzeszowie (1292), a w XIV w. w Jemielnicy. W 1686 cystersi sprowadzili się do Barda Śląskiego, gdzie przebywali do 1810 roku, kiedy to skasowano zakony w państwie pruskim.

Obecnie zakon ten nie jest tak znaczący jak dawniej; upadek nastąpił w okresie zaborów. Na przełomie XVIII i XIX w. nastąpiła kasata zakonu we wszystkich trzech zaborach. Nadal jednak są czynne opactwa w Krakowie Mogile, w Jędrzejowie, Szczyrzycu, Wąchocku oraz parafie w Oliwie, Henrykowie i Sulejowie prowadzone przez cystersów.

W 1664 z cystersów wyodrębnił się zakon trapistów, który został zatwierdzony przez Stolicę Apostolską w 1894 r. Obecnie na świecie żyje ok. 3 tys. cystersów i cysterek.

Obiekty cysterskie i pocysterskie w większości włączone zostały do wytyczonego na terenie Europy szlaku turystycznego. Szlak ten nosi nazwę Szlaku Cysterskiego(rys.1). Szlak posiada polską gałąź obejmującą wszystkie historyczne obiekty pocysterskie i większość współczesnych.

(rys.1) Szlak cysterski

KLASZTOR W HENRYKOWIE, KRZESZOWIE I W TRZEBNICY

1222- Fundacja klasztoru w Henrykowie za sprawą Kanonika Mikołaja. 28.V.1227
Przybycie pierwszych mnichów z Lubiąża z pierwszym opatem Henrykiem.

Zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Henrykowie(rys.2) – pocysterski barokowy zespół klasztorny z kościołem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Jana Chrzciciela położony w Henrykowie na Dolnym Śląsku, w gminie Ziębice.

Jest to jedno z najokazalszych i najpiękniejszych założeń barokowych na Śląsku, miejsce powstania Księgi Henrykowskiej – zabytku piśmiennictwa polskiego. Współcześnie klasztor henrykowski funkcjonuje, jako przeorat opactwa szczyrzyckiego. W obiektach poklasztornych funkcjonują współcześnie między innymi Annus Propedeuticus – oddział Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu oraz Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. bł. Edmunda Bojanowskiego.

Opactwo Cysterskie w Krzeszowie(rys.3) stanowi obiekt zabytkowy, 1 maja 2004 roku uznany za Pomnik historii.

W roku 1242 Anna Przemyślidka, wdowa po Henryku II Pobożnym założyła w Krzeszowie parafię benedyktyńską i sprowadziła benedyktynów z Opatowic we wschodnich Czechach. Z niewiadomych przyczyn benedyktyni opuścili Krzeszów w roku 1289. Bolko I Surowy ustanowił w 1292 nową fundację dla cystersów, nadając mu 14 wsi i miasto Lubawka. Sprowadził mnichów z Henrykowa.

Podczas wojen husyckich 1414-1426 klasztor został spustoszony. Gdy Śląsk został w 1741 roku zdobyty przez Prusy, nastąpiła jego stopniowa sekularyzacja, natomiast kościół klasztorny został przemianowany na parafialny.

W roku 1919 opustoszały klasztor został przejęty przez wysiedlonych z Pragi benedyktynów z klasztoru Emauskiego. Papież Pius XI podniósł konwent w 1924 roku do rangi opactwa, dzięki czemu zyskał na znaczeniu, jako punkt odnowy duchowej.

Sanktuarium św. Jadwigi w Trzebnicy(rys.4) . – zespół klasztorny wraz z bazyliką pod wezwaniem św. Jadwigi i św. Bartłomieja, będący co najmniej od początku XIV w. sanktuarium w związku z obecnością w bazylice grobu świętej Jadwigi.

Rys.2

Rys.4

Rys.3

Święty Jacek Odrowąż Dominikanin

Święty Jacek, na Zachodzie znany pod imieniem Hiacynt, urodził się około 1200 roku w Kamieniu Śląskim, na dzisiejszym Śląsku Opolskim. Pochodził ze znanego rodu Odrowążów i według tradycji był bliskim krewnym bł. Czesława. Do rodu Odrowążów należał też biskup krakowski Iwon Odrowąż, który został pasterzem diecezji w roku 1018 po rezygnacji biskupa Wincentego Kadłubka i wstąpieniu do Zakonu Cystersów. Biskup Iwon należał do wybitnych postaci ówczesnego duchowieństwa polskiego. Kształcił się w znakomitych uczelniach Paryża i Bolonii, miał liczne kontakty ze znanymi osobistościami, między innymi jego kolegą ze studiów paryskich był późniejszy papież Grzegorz IX. W rok po objęciu stolicy biskupiej w Krakowie, Stolica Apostolska zaproponowała biskupowi Iwonowi objęcie metropolii gnieźnieńskiej po śmierci arcybiskupa Henryka Kietlicza. Jednakże Iwon tej propozycji nie przyjął.

Jacek i Czesław Odrowążowie byli współpracownikami biskupa Iwona. Biskup mianował Jacka kanonikiem katedralnym w Krakowie i następnie wysłał go na kilkuletnie studia zagraniczne z zakresu teologii i prawa kanonicznego. Po powrocie do Krakowa kapłan Jacek miał wyróżniać się w gronie kanoników swoją wiedzą i surowością życia. Biskup Iwon w roku 1220 udał się do Rzymu w towarzystwie Jacka i Czesława. W Rzymie biskup krakowski spotkał się ze św. Dominikiem, założycielem sławnego już zakonu kaznodziejskiego, zwanego też dominikańskim. Biskup Iwon prosił św. Dominika o przystanie do Polski dominikanów. Święty odpowiedział, że nie może przysłać dominikanów do Polski, ale chętnie przyjmie Polaków do swego zakonu. Na wstąpienie do zakonu kaznodziejskiego zdecydowali się: Jacek, Czesław i pracujący z nimi kapłan Herman, narodowości niemieckiej. W Środę Popielcową (24 lutego 1221 r.) otrzymali w Rzymie z rąk św. Dominika habity (J. Kłoczowski).

Marek Żelazny